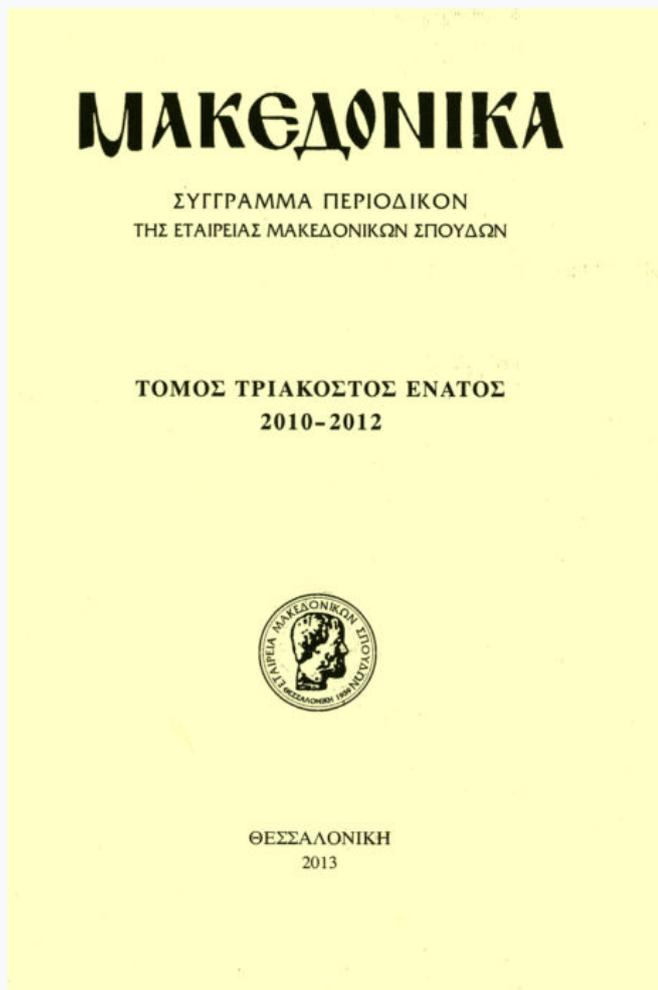

Μακεδονικά

Vol 39, No 1 (2010)

39

Φώτιος Πέτσας: ένας Ηπειρώτης Μακεδών

Ιωάννης Τουράτσογλου

doi: [10.12681/makedonika.703](https://doi.org/10.12681/makedonika.703)

Copyright © 2015, Ιωάννης Τουράτσογλου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Τουράτσογλου Ι. (2010). Φώτιος Πέτσας: ένας Ηπειρώτης Μακεδών. *Μακεδονικά*, 39(1), 245-247.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.703>

ΦΩΤΙΟΣ ΠΕΤΣΑΣ: ΕΝΑΣ ΗΠΕΙΡΩΤΗΣ ΜΑΚΕΔΩΝ

Σε μιαν εποχή –σαν κι αυτή που συνήθως η κάθε επόμενη χαρακτηρίζει ως ηρωϊκή, μυθοποιώντας την και αποχωρίζοντάς την από κάθε τι το ανθρώπινο, οπότε εποχή, που αποστασιοποιημένη καθώς προβάλλεται, δεν αφορά άμεσα τους πολλούς και μάλλον αποτελεί αντικείμενο ανεκδοτολογίας– σε μιαν εποχή, λοιπόν, ανασυγκρότησης της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας ως εκ της μεταφοράς της από το Υπουργείο Παιδείας στο τότε Υπουργείο Προεδρίας (το πλούσιο Υπουργείο Προεδρίας) γνώρισα τον Φώτιο Πέτσα. Τον Έφορο αρχαιοτήτων Φώτη Πέτσα, όπως συστηνόταν στο τηλέφωνο.

Το που ακριβώς και πότε τον πρωτοσυνάντησα ανάγεται στη σφαίρα της λήθης. Της δικής μου λήθης. Πιθανότατα στο «γιατί» του Μουσείου Βεροίας, στο φρύδι του γήλοφου, όπου σήμερα υψώνει τους απρόσωπους όγκους των πολυκατοικιών η άλλοτε κηπούπολη –όπως εξάλλου και η Έδεσσα– πόλη του Αγίου Αντωνίου. Με τα αρχαία ακόμη στο πάτωμα. Πιθανότατα στο ευρύχωρο γραφείο του Διευθυντού του σχετικά νεόδμητου τότε Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης.

Σε μια Μακεδονία που αναζητούσε την αρχαιολογική της ταυτότητα προσπαθώντας να ξαναγράψει με νέα στοιχεία τις σελίδες που συνέταξαν από το 1912 ως τη δεκαετία του '30 με περισσή φροντίδα και γνώση ένας Παπαδάκης, ένας Κεραμόπουλλος και ένας Ορλάνδος. Τότε στη δεκαετία του '60 πρωτογνώρισα τον Φώτη Πέτσα. Άρτι αποφοιτήσας.

Έναν άνθρωπο λίγο πληθωρικό, είναι αλήθεια, απλόχερο και ιδιαίτερα κοινωνικό. Ζεστό, εύχαρη και γελαστό για όποιον ήθελε να τον κατανοήσει. Να τον πλησιάσει.

Έναν υπάλληλο ευσυνείδητο, εργατικό και αεικίνητο, με οράματα και ζήλο. Με πείσμα και αυταπάρηση στο καθήκον. Αν δεν είχε σθεναρά επιμείνει απέναντι στους κοντόφθαλμους πολιτικάντηδες της εποχής, η Πλατεία Δικαστηρίων στην καρδιά της αρχαίας Θεσσαλονίκης θα ήταν τώρα ένα ακόμη ογκώδες άχρωμο κτίριο και η πόλη θα είχε στερηθεί από μια λαμπρή σελίδα της ιστορίας της και από έναν εξαιρετικής σπουδαιότητας χώρο. Αν δεν είχε μεθοδεύσει τα πράγματα δεν θα είχε σωθεί ο μακεδονικός τάφος στο Φράγμα του Αλιάκιμονα με μετακίνηση αυτού του ίδιου του φράγματος (γιατί όλα είναι κατορθωτά όταν υπάρχει διάθεση και αποδοχή του δέοντος). Αν δεν είχε κοπιήσει δεν θα είχε διασωθεί στη Λευκόπετρα –με παρά-

καμψη του διανοιγόμενου τότε δρόμου— ο ναός της Μητέρας των Θεών με το πολύτιμο επιγραφικό του υλικό. Αν δεν είχε τη σχετική διορατικότητα δεν θα είχε αναδειχθεί σε παγκοσμίου φήμης μνημείο ο Τάφος της Κρίσης στα Λευκάδια, για τον οποίο συνέγραψε και διδακτορική διατριβή, και δεν θα είχε ταυτιστεί με τη Σχολή του Αριστοτέλους η βαθύσκια περίορητος θέση στα Ισβόρια Ναούσης.

Οπωσδήποτε σ' αυτόν και στον εν όπλοις συνάδελφό του Μύρωνα Μιχαηλίδη οφείλεται η περισυλλογή πλήθους αρχαίων επιγραφών και βυζαντινών εικόνων από δύσβατες, ακόμη και για τις μέρες μας, περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας και η κομιδή τους σε ασφαλείς χώρους-συλλογές ή και υποτυπώδη μουσειακά καταστήματα. Ο θεσμός των έκτακτων Επιμελητών—συνήθως φιλιστόρων δασκάλων— αμίσθων επί τιμή φυλάκων των αρχαιοτήτων της περιοχής τους και προωθητών του φιλάρχαιου πνεύματος στους τροφίμους των σχολείων τους, βρήκε στο πρόσωπο του Πέτσα θερμό υποστηρικτή.

Ένα άτομο γήινο πρωτογνώρισα και στο κατόπιν έζησα— γνωστή υπήρξε η προτίμησή του στο καλό φαγητό και το ωραίο κρασί— και ευαίσθητο— αλησμόνητη η στιγμή του ξεσπάσματός του σε λυγμούς στο άκουσμα του θανάτου του αγαπημένου του φίλου, του αρχαιολόγου Βερδελή. Έναν αγαπητό οικογενειάρχη, σύντροφο της εξίσου αγαπητής ομοεύνου του Καίτης και των δύο προσφιλέστατων του τέκνων.

Στις μέρες ραδιοφώνου, οι ωριαίες ξεναγήσεις του Πέτσα σε αρχαιολογικούς χώρους της Μακεδονίας και της ιστορίας της—παρά τις επ' αυτού στείρες επικρίσεις από «καθαρόαιμους» επιστήμονες, φιλάρεσκα απομονωμένους στα αποστειρωμένα γραφεία τους— προσέφεραν μια μετρημένα εκλαϊκευμένη, όσο και εμπεριωμένη πληροφόρηση, ευχάριστη ως ακρόαμα χάρη στη χάρη του προφορικού λόγου του συντάκτη των κειμένων τους. Χάρη στην αγάπη του εκφωνητή για το αντικείμενό του και την εσωτερική ανάγκη για μετάδοση γνώσης. Η σύγκριση με το σήμερα—το σήμερα των τηλεοπτικών παραθύρων της κενόδοξης προβολής και της αμετροεπείας—είναι αποκαρδιωτική.

Με συγκίνηση επαναφέρω στη μνήμη—όπως σε μνημόσυνο— την εντύπωση που προκαλούσε στους κατοίκους του Βοΐου το όνομα του Πέτσα, όταν κάποια χρόνια αργότερα, ως Επιμελητής Αρχαιοτήτων Δυτικής Μακεδονίας με έδρα τη Βέροια, περιόδεα προς επίλυση αρχαιολογικών θεμάτων ή προς αναζήτηση επιγραφικού υλικού στους ίδιους εκείνους χώρους που είχε επισκεφθεί εκείνος. «Από τότε κανείς άλλος δεν πάτησε το πόδι του εδώ» ήταν η επωδός κάθε πρότασης.

Με την ίδια συγκίνηση αναπολώ και τις ώρες στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Θεσσαλονίκης, ως ημερομίσθιος αρχαιολόγος, να ταξινομώ και να

καταγράφω τα προσκλήματα της πλούσιας Νομισματικής Συλλογής και να εποπτεύω τη διαφύλαξή τους σε ειδικές νομισματοθήκες. «Νεαρό φέρελπι νομισματολόγο» με κατέγραψε σε δημοσιευμένο κείμενο η εμπιστοσύνη του στην υπευθυνότητα που διείδε σε μένα για την ευόδωση του εγχειρήματος.

Κάθε φυσική απώλεια συνιστά και μια λύση συνεχείας στην αλυσίδα της ζωής. Κυρίως στο επίπεδο του ορατού. Εν τούτοις, η απώλεια του ατόμου Πέτσα, σύμφωνα με τη θεωρία του Νεύτωνα περί αρμονίας στη φύση και περί μη φθοράς των γήινων, είναι περιπτωσιακή. Αφού οι μιλιοδείκτες που τοποθέτησε ο Φώτης στην επιστημονική Εγνατία της πνευματικής του ζωής από τις Πρέσπες ως τον Κοπανό και τη Θεσσαλονίκη, από τον Άγιο Ελευθέριο στην Κοζάνη ως τη Χαλκιδική – από τον Τάφο της Κρίσης ως τις Επιγραφές της Λευκόπετρας καθοδηγούν –θα καθοδηγούν– τον ερευνητή στη χώρα της μέθεξης με την αιώνια απορία που γεννά η ενασχόληση με την επιστήμη.

Αυτή δεν είναι μήπως και η ενδόμυχη προσμονή κάθε επιστήμονα για αιωνιότητα;